

Investeren in de kapitalen van de toekomst

Economische Visie 2030

Inhoud

Inleiding	3
Leeswijzer	3
Het groeiverhaal van Flevoland	4
Grenzen aan de groei.....	5
Transities	5
Uitdagingen.....	5
Duurzame ontwikkeling en groei voor brede welvaart.....	7
Brede welvaart	7
Tien waarden als basis.....	7
Investeren in de kapitalen van de toekomst.....	9
Flevolandse economie als economisch ecosysteem.....	10
Generiek mkb en specifieke sectoren	10
Ecosysteem voor ondernemerschap: de ondernemer centraal	12
Samenwerken in het economisch ecosysteem	13
Vier thema's.....	14
Verdienvermogen mkb	14
Menselijk en sociaal kapitaal	16
Toekomstbestendig bedrijfsleven.....	17
Ruimtelijk-economische ontwikkeling.....	19
Verantwoording.....	21
Participatie en communicatie	21
Belangrijke begrippen	22

Inleiding

Investeren in de kapitalen van de toekomst

In de Economische Visie 2030 verwoorden we op hoofdlijnen de economische ambities en doelen. In het Economisch Programma 2023-2028 maken we, met vier programmaliijnen, de provinciale inzet concreet.

Visie en programma vormen samen het Flevolands economisch beleid. Provinciale Staten hebben hiervoor in 2021 de kaders vastgesteld. Zij hebben toen nadrukkelijk gekozen voor een insteek gericht op het versterken van de brede welvaart in Flevoland.

Daar waar wenselijk behouden we de principes van de vorige beleidsperiodes. Daarom bouwt de Economische Visie 2030 voort op het Economisch Programma 2016-2021.

Waar het nodig is kiezen we voor een benadering die rekening houdt met deze complexe tijd van transities en plotselinge maatschappelijke en economische uitdagingen. Dit vraagt om bestendigheid en aanpassingsvermogen. Een tijd waarin het noodzaak is om te investeren in de kapitalen van de toekomst om het Flevolandse economisch ecosysteem weerbaar en veerkrachtig te maken.

Leeswijzer

In het groeverhaal van Flevoland geven we allereerst de achtergrond bij de economische ambitie. Daarna kijken we welke transities en uitdagingen de economische groei beïnvloeden.

We bekijken de Flevolandse economie als een economisch ecosysteem: een samenhangend systeem van overheid, onderwijs en bedrijfsleven, met daarin het generiek mkb en specifieke sectoren. In ons ecosysteem voor ondernemerschap staat de ondernemer centraal. We kunnen we onze ambities alleen realiseren door samen te werken in het economisch ecosysteem.

Onze aandacht gaat de komende jaren uit naar vier thema's:

- verdienvermogen mkb
- menselijk en sociaal kapitaal
- toekomstbestendig bedrijfsleven
- ruimtelijk-economische ontwikkeling

Het groeiverhaal van Flevoland

Flevoland is een relatief jonge provincie. Het tekentafelontwerp van Flevoland is terug te zien in de rechthoekige indeling met veel open ruimte. Ontworpen en ingericht als landbouwgebied en om de bevolkingsgroei van de Randstad op te vangen. Deze relatief eenzijdige typering van Flevoland vertelt maar een deel van het verhaal van de ontwikkeling van Flevoland en is te beperkt als het gaat om de economie.

Inmiddels telt de provincie bijna 435.000 inwoners, bijna 50.000 bedrijfsvestigingen en meer dan 200.000 banen. De groei van Flevoland is explosief. De provincie ontwikkelt zich meer en meer van een woonprovincie naar een provincie waarin mensen kunnen wonen én werken.

Ondanks deze positieve verandering heeft het verbeteren van de balans wonen-werken nog onze volle aandacht nodig. Het is de ambitie om in Flevoland ongeveer 100.000¹ extra woningen te bouwen. Dit betekent dat het inwonersaantal de komende twintig jaar dubbel zo hard zal groeien ten opzichte van de afgelopen twintig jaar. Kijkend naar de historische ontwikkeling van Flevoland, dan is dit niet ondenkbaar maar wel een grote uitdaging.

Om zo'n groei aan te kunnen is het versterken van de economische structuur van groot belang. Het aantal banen zal groeien wanneer nieuwe bedrijven zich vestigen en bestaande bedrijven groeien.

Deze groei, waarin brede welvaart een basiswaarde is, vraagt wel om gerichte versterking van de economische structuur. Een structuur die past bij de karakteristiek en demografie van Flevoland, zodat het ook passende banen zijn die ontstaan en wordt bijgedragen aan de vitale samenleving die we nastreven.

De Flevolandse groeiambitie gaat gepaard met een veelheid aan uitdagingen. Flevoland en de Flevolandse hebben eerder al bewezen zo'n groei-uitdaging aan te kunnen. De Flevolandse samenleving van nu is door een 'hands-on' en oplossingsgerichte mentaliteit opgebouwd. De doorontwikkeling hiervan kunnen we alleen waarmaken in afstemming en samenwerking met partners, zowel binnen als buiten de grenzen van de provincie.

¹ In de meest recente afspraken tussen Rijk en provincies zet Flevoland in op de bouw van bijna 40.000 woningen tot 2030. Na 2030 zouden er nog eens ongeveer 60.000 woningen bij kunnen komen.

Grenzen aan de groei

De groei die nodig is om 'een samenleving te bouwen' kent grenzen.

Transities

We hebben te maken met invloedrijke transities op economisch, klimatologisch, technologisch en sociaal vlak. Deze transities bepalen het soort groei dat wenselijk en mogelijk is, zodat ook op de lange termijn de brede welvaart goed blijft.

Energie

Nationaal en internationaal zijn afspraken gemaakt voor een CO₂-arme energievoorziening. Dat betekent dat we ons energiegebruik moeten veranderen, dat we duurzamer energie moeten opwekken en dat we moeten werken aan het ontwikkelen van een energiesysteem met nieuwe energiebronnen.

Circulaire economie

We zijn met steeds meer mensen op deze aarde. De welvaart, consumptie en vraag naar grondstoffen groeien. Dit leidt tot schaarste van grondstoffen met als gevolg prijsstijgingen en risico's voor de leveringszekerheid. Daarnaast zorgt de winning en verwerking van grondstoffen voor milieuschade en voor een flinke CO₂-uitstoot en natuurschade. Daarom is ook de Flevolandse economie gebaat bij een kringloopsysteem waarin zo min mogelijk grondstoffen verloren gaan: een circulaire economie.

Voedsel

Ons mondiale voedselsysteem staat onder druk. Het is nodig om duurzamer en gezonder te produceren en te consumeren. Er zijn diverse uitdagingen in de voedseltransitie, zoals het verminderen van de ecologische impact van productie, transport en verwerking. Andere uitdagingen zijn de volksgezondheidsrisico's door overmatige en ongezonde consumptie en het minder kwetsbaar maken van de voedselvoorziening.

Uitdagingen

Naast deze mondiale transities hebben we ook een aantal grote uitdagingen die de transities en economische groei beïnvloeden. Sommige uitdagingen zijn specifiek Nederlands, andere zijn breder.

Crises

De coronapandemie en de oorlog in Oekraïne hebben zand gestrooid in de raderen van de mondiale economie. Het geopolitieke krachtenveld is veranderd. De complexiteit van en de afhankelijkheden in de wereldwijde economie zijn extra zichtbaar geworden.

Human capital

Goed geschoold en gekwalificeerd personeel is schaars. Op de arbeidsmarkt zijn inmiddels tekorten in alle sectoren. Binnen een aantal sectoren is al veel langer sprake van grote tekorten: zorg en techniek. Knelpunten op het gebied van human capital maken het voor bedrijven moeilijk om te groeien. De knelpunten zijn belemmerend voor de economische ontwikkeling van de regio.

Energienet

Het elektriciteitsnet in Flevoland zit vol. De wachttijd voor aansluitingen op het energienet geeft problemen. Dat geldt ook voor bedrijven die zich willen vestigen en voor bestaande bedrijven die willen uitbreiden. Netcongestie zet de komende jaren een rem op economische ontwikkeling.

Water

De beschikbaarheid van water voor verschillende toepassingen is niet meer vanzelfsprekend. Voor (toekomstige) economische ontwikkeling kan een tekort aan goed water een knelpunt zijn. Ook een teveel aan regenwater in een korte tijd, kan zorgen voor problemen.

Ruimtegebruik

Ook al lijkt Flevoland het land van de onbeperkte ruimte, niet alles kan en mag overall. Functies zoals wonen, natuur, energie en werken concurreren met elkaar. De voor bedrijven beschikbare ruimte op bestaande werklocaties en op nieuwe plekken is schaars. Daarnaast sluit de kwaliteit van het beschikbare aanbod niet goed aan bij de vraag.

Grondstoffen

Door schaarste, geopolitieke conflicten en handelsspanningen komt de levering van grondstoffen onder druk te staan. Door hoge energieprijzen vallen fabrieken stil. 'Just in time' leveringsketens en bedrijven met een grote afhankelijkheid van bepaalde grondstoffen komen sneller in de problemen.

Duurzame ontwikkeling en groei voor brede welvaart

Brede welvaart

Een duurzame ontwikkeling en groei moet bijdragen aan de brede welvaart in Flevoland, nu en later.

Het CBS hanteert de volgende definitie voor brede welvaart:

‘Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven *hier en nu* en de mate waarin deze al dan niet ten koste gaat van die van *latere* generaties en/of van mensen *elders* in de wereld.’

Voor brede welvaart *later* gebruikt het CBS een vierdeling: het economisch, menselijk, sociaal en natuurlijk kapitaal. Ontwikkelingen in het hier en nu kunnen die kapitalen van de toekomst uitputten of versterken.

Wij verrijken de CBS-definitie van brede welvaart met tien waarden.

Tien waarden als basis

Deze tien waarden beschrijven vooral kwalitatief het gewenste maatschappelijke effect waar dit economisch beleid aan moet bijdragen.

Fijn leven in Flevoland

Wonen en werken in Flevoland als een positieve keuze.

Gezondheid, vitaliteit en welzijn voor de bevolking

Een omgeving om in te wonen en werken die bijdraagt aan het welbevinden van de Flevolander. En geen schade toebrengt.

Veerkrachtige huishoudens

Huishoudens die tegenslag aan kunnen en zichzelf kunnen redden, met zo min mogelijk professionele ondersteuning en zorg.

Gelijke maatschappelijke kansen voor iedereen

Een samenleving waarin meedoen kan en mag.

Goede sociale samenhang

Betrokkenheid van Flevolandse bij maatschappelijke verbanden in hun persoonlijk leven. Als lid van de maatschappij en als burger in de samenleving.

Goed gekwalificeerde bevolking

Een bevolking die is toegerust voor het meebewegen met de veranderende arbeidsmarkt.

Gebalanceerde en veerkrachtige economie

Weerbaar voor crises en wendbaar voor veranderingen.

Economische zelfstandigheid

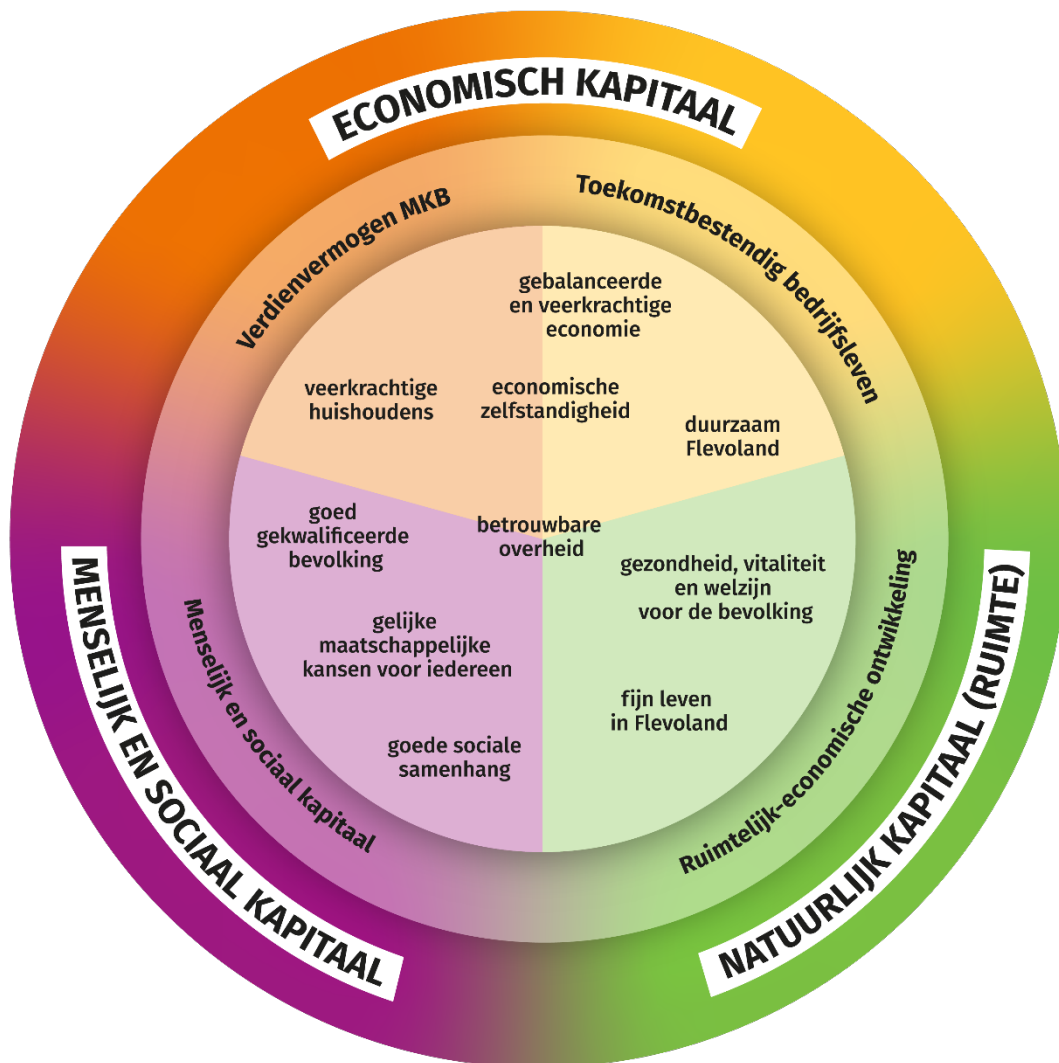
Een volwassen en volwaardige Flevolandse economie.

Duurzaam Flevoland

Milieu, natuur en klimaat zijn richtinggevend. De Flevolandse economie transformeert naar een circulaire economie en draagt bij aan de energietransitie.

Betrouwbare overheid

Een overheid die robuust, wendbaar, effectief is en verbonden met de samenleving.

Figuur 1. Overzicht van de kapitalen van de toekomst, vier thema's en tien waarden.

Investeren in de kapitalen van de toekomst

Een goed draaiende economie is voor iedereen van belang. Willen we dat onze jonge provincie ook aan nieuwe generaties kansen biedt, dan is duurzame ontwikkeling en groei van belang.

Wij leveren daar als provincie een bijdrage aan. De provincie stimuleert de regionale economie en helpt daardoor indirect mee aan de ontwikkeling en groei van het economisch ecosysteem van Flevoland. Daarmee zorgen we voor ontwikkeling en groei waar alle Flevolandse van kunnen profiteren, nu én later.

De provincie Flevoland investeert in de kapitalen van de toekomst.

Flevolandse economie als economisch ecosysteem

Generiek mkb en specifieke sectoren

Flevoland is een echte mkb-provincie. Veel bedrijven in Flevoland behoren tot het midden- en kleinbedrijf en de meeste tot het kleinbedrijf. Deze bedrijven zijn verspreid over veel verschillende sectoren: een breed mkb.

Flevoland heeft ook een aantal grotere werkgevers die we niet als mkb typeren. Deze vinden we met name in het onderwijs, de overheid, publieke diensten en zorg en welzijn. In deze sectoren zitten partners, zoals onderwijsinstellingen en overheden, waar wij als provincie mee samenwerken.

Behalve een breed mkb heeft Flevoland ook een aantal sterke sectoren en clusters die deels voortbouwen op de oorsprong van Flevoland.

Agrofood

Van oorsprong is Flevoland gericht op voedselproductie. Deze sterke Flevolandse sector zet stevig in op innovatie en verduurzaming. Daarnaast kent de agrofoodsector een belangrijke industriële component. Binnen de hele keten is in de loop der jaren meer bedrijvigheid ontstaan in productiebedrijven voor de agrofoodsector en voedselverwerkende industrie.

Maritiem

De andere bron voor voedselproductie is de visserij op Urk. De ontwikkeling van deze sector laat de afgelopen decennia een verschuiving zien naar een sterke visverwerkende industrie en naar de op verduurzaming en innovatie gerichte maritieme sector, met bijvoorbeeld machinebouwers, scheepswerven en onderhouds- en reparatiebedrijven.

Logistiek

Door de centrale ligging in Nederland is de provincie Flevoland een interessante regio voor logistiek. De goede bereikbaarheid via de autosnelwegen A6 en A27 en de ligging aan een van de hoofdvaarroutes in Nederland (Amsterdam-Zwolle) maken van Flevoland een uitstekende vestigingslocatie. Logistiek is meer dan het 'schuiven van dozen'. We zetten sterk in op logistiek waarin waarde wordt toegevoegd. En waar ook kwalitatief goede banen worden gerealiseerd.

Mobiliteit

Met de ontwikkeling van het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) bij het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR), brengt Flevoland de kennis- en onderwijsinstellingen samen en geeft ze de ruimte om innovaties in de praktijk te testen. Het gaat om instellingen die werken aan innovaties voor slimme, duurzame en veilige mobiliteit.

Tech

De toepassingen van ICT en technologie in alle verduurzamings- en digitaliseringsopgaven zijn ook in Flevoland van grote waarde. Samenwerking tussen ondernemers en kennisinstellingen geeft innovatieve bedrijven de kans om te floreren.

Naast de hierboven genoemde sterke sectoren zien we een aantal kansrijke ontwikkelingen.

Bouw

De Flevolandse geschiedenis herhaalt zich in de nieuwe woningbouwopgave. De transities voor energie en circulaire economie, samen met de woningbouwopgave, bieden een mooie basis voor circulaire en biobased bouw. Er zijn volop kansen om deze sector en de benodigde ketens tot verdere bloei te laten komen.

Energie

Ook ontwikkelingen in het kader van de energietransitie, zoals waterstof als brandstof en 'mega-batterijen' voor energieopslag, geven economische kansen als kennis, expertise en bedrijvigheid op dit vlak zich verder ontwikkeld in Flevoland.

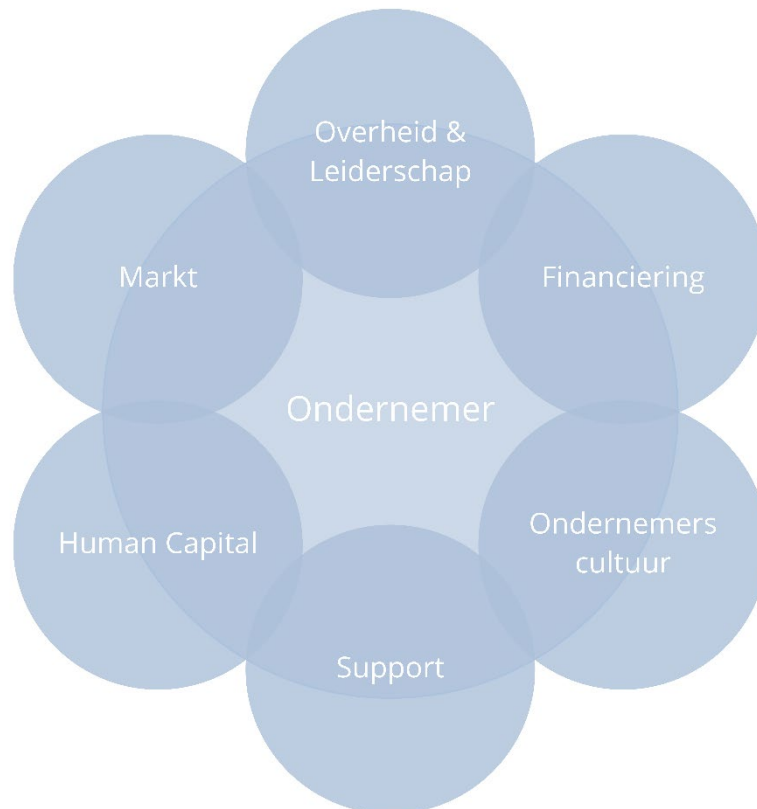
Er wordt continu gewerkt aan de kwaliteit van het Flevolandse economisch ecosysteem waardoor deze zich kan ontwikkelen tot een kenniseconomie, die aansluit bij onze demografie.

Flevoland is natuurlijk geen gesloten systeem. De provinciegrens is zowel fysiek als bestuurlijk en begrenst het gebied waarin de provincie als overheid bevoegd is. De grenzen van het economisch ecosysteem zijn minder hard en zijn afhankelijk van het schaalniveau waarop geopereerd wordt. 'Daily urban systems' geven een eigen begrenzing aan de gebieden waar inwoners zich in bewegen. Gebieden om te wonen, te werken, te leren en te ontspannen. Voor ondernemers kan de grens van hun 'systeem' nog vager zijn. Dat systeem kan zo groot zijn als het dorp of de stad waarin zij zijn gevestigd, of zo groot als de wereld.

Ecosysteem voor ondernemerschap: de ondernemer centraal

We waarderen ons brede mkb én het specifieke of innovatieve mkb in de sterke sectoren. Omdat we zo'n grote mkb-populatie hebben zit daar de meeste maatschappelijke waarde voor Flevoland. Onze ondernemers maken banen, creëren meerwaarde en dragen bij aan brede welvaart.

We zetten het perspectief en de vraagstukken van ondernemers centraal in ons economisch beleid.

Figuur 2. Naar het ondernemerschap ecosysteem model © Daniel Isenberg.

Figuur 2 laat zien dat binnen elk ondernemersecosysteem zes domeinen - in meer of mindere mate - aanwezig. Elk ondernemersvraagstuk is onder te brengen binnen een van de domeinen. Daarom hanteren we deze domeinen als ordeningsprincipe voor de provinciale inzet.

Overheid en leiderschap

Wetten, regels, economisch beleid en ook lokaal en regionaal leiderschap.

Markt

Aansluiting marktvrage en aanbod: inkoop, verkoop, import, export, business-to-business, business-to-consumer.

Ondernemerscultuur

De eigenschappen, waarden, overtuigingen en gedragingen die het ondernemerschap in de regio definiëren. Hoe zich dit uit in netwerken, in de organisatiegraad en hoe er tegen ondernemers wordt aangekeken.

Financiering

De mate en toegang tot privaat en publiek kapitaal voor investeringsvraagstukken van ondernemers.

Support

Ondersteuningsstructuren voor ondernemers. Clusterorganisaties, buddy's, beschikbare werklocaties en andere fysieke voorwaarden ter ondersteuning van ondernemers in een gebied.

Menselijk kapitaal

Aanwezigheid van mensen die met hun competenties, kennis, sociale en persoonlijke vaardigheden economische waarde kunnen toevoegen. Oftewel de medewerkers die een onderneming draaiend houden en vooruithelpen.

Samenwerken in het economisch ecosysteem

Transities en uitdagingen stoppen niet bij de grens van onze provincie. Samenwerking met de omliggende regio's is daarom van cruciaal belang om tot oplossingen te komen.

In een economisch ecosysteem, waarin de vraagstukken van ondernemers centraal staan, werkt de provincie onder andere samen met gemeenten, georganiseerd bedrijfsleven, belangenorganisaties, onderwijs, kennisinstellingen en de Rijksoverheid. Hierbij heeft iedere partner een eigen rol en taak. Soms is samenwerking een-op-een, soms in een (boven)regionaal samenwerkingsverband, zoals de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Regio Zwolle.

Vier thema's

Dit economisch beleid richt zich op vier thema's: verdienvermogen mkb, menselijk en sociaal kapitaal, toekomstbestendig bedrijfsleven en ruimtelijk-economische ontwikkeling. Hierin zitten de essentiële elementen om vanuit provinciaal economisch beleid bij te dragen aan het realiseren van de ambitie: kwalitatieve groei en versterking van brede welvaart.

De vier thema's werken we verder en concreet uit in het Economisch Programma 2023-2028. Dit doen we in samenhang met andere (provinciale) beleidsvelden, zoals ruimtelijke ordening, energie, mobiliteit, water, bodem en de opgaven van de omgevingsvisie.

Verdienvermogen mkb

Flevoland kenmerkt zich als mkb-provincie. Ruim 82% van de Flevolandse banen bevinden zich in het mkb, terwijl in Nederland het gemiddelde rond de 70% ligt. Het groeipotentieel van het Flevolandse mkb zit in het kleine (1-9 werknemers) en middelkleine (10-49 werknemers) mkb.

Het mkb is het economische motorblok van Flevoland. Het is daarom van belang dat het mkb sterk is en blijft. Het economisch programma uit 2016 heeft zich ingezet voor een sterk, innovatief en duurzaam mkb. Het heeft via de programmalijnen Financiering & Support en Markt & Cultuur een instrumentarium ontwikkeld, waarmee het ondernemers ondersteunt bij hun groeiambities, nationaal en internationaal.

Groei van omzet en werknemers zijn belangrijke indicatoren voor succes van bedrijven, maar zeker niet de enige. De meeste ondernemers zien in dat er veel meer onderwerpen zijn die een rol spelen bij succes en continuïteit van hun bedrijven. De omgeving verlangt in toenemende mate dat ondernemers ook aandacht hebben voor maatschappelijke vraagstukken. Zoals bijvoorbeeld klimaat, energie, circulariteit en digitalisering.

Ondernemers die deze vraagstukken het beste vertalen naar hun bedrijfsvoering en verdienmodellen, hebben en houden morgen het meeste kans op succes. Dit betekent dat beleid niet alleen gericht moet zijn op groei van ondernemers, maar ook op verandering en verbetering van ondernemers in het Flevolandse mkb.

Verdienvermogen, traditionele uitleg

Traditioneel is er een sterke focus op economische groei. In de praktijk levert dat nog wel eens een spanningsveld op tussen groei en welzijn. Brede welvaart is een basis voor dit economisch beleid. Daarom is het van belang om in dit thema een passende definitie neer te zetten voor 'verdienvermogen'.

Binnen het Economisch Programma 2016-2021 werd bij verdienvermogen vooral gedacht aan structurele en duurzame economische groei. Economische groei met als belangrijkste indicator het Bruto Binnenlands Product (BBP). Aspecten zoals natuur, milieu, gezondheid en welzijn maken daar geen onderdeel van uit. Tegenwoordig is de heersende gedachte dat BBP zonder deze aspecten niet meer volstaat als maatstaf voor welvaart.

Het besef dat sociale aspecten, gezondheid en een goede leefomgeving - met veel aandacht voor natuur en milieu - ook belangrijk zijn, is de afgelopen jaren gegroeid. Dit vraagt een andere kijk en vraagt om beleid dat niet alleen gericht is op verhoging van het Bruto Regionaal Product (BRP). Zulk beleid geeft te weinig richting aan maatschappelijk gewenste ontwikkelingen.

Verdienvermogen, onze uitleg

Onder verdienvermogen verstaan we het vermogen om nu en op de lange termijn structurele welvaart en welzijn te genereren die bijdraagt aan de brede welvaart.

Een aantal ingrediënten hiervoor:

- opleiding, training en talentontwikkeling (thema 'menselijk en sociaal kapitaal')
- renderende innovatie en kennisontwikkeling
- goede toegang tot kapitaal en een solide ecosysteem voor ondernemerschap

Menselijk en sociaal kapitaal

De provincie Flevoland wil brede welvaart stimuleren. Flevoland heeft de ambitie om een provincie zijn waar je goed kan wonen en werken. Voor brede welvaart in Flevoland is een goede aansluiting van onderwijs (kennis) op de arbeidsmarkt nodig. Zodat er geanticipeerd kan worden op maatschappelijke veranderingen.

De arbeidsmarkt verandert door de transities, automatisering, digitalisering en robotisering. Hierdoor veranderen of verdwijnen beroepen en zijn er werknemers met nieuwe vaardigheden nodig. Goed gekwalificeerd personeel, dat een 'hogere' productiviteit kan leveren en kan bijdragen aan het toekomstbestendig maken van het bedrijfsleven, wordt steeds meer een randvoorwaarde voor economische groei. Deze veranderingen vragen aan de ene kant bewustzijn en aanpassingsvermogen van werkgevers, werknemers en werkzoekenden en aan de andere kant flexibel onderwijs.

Demografische ontwikkeling

De bevolkingssamenstelling verandert. Het aandeel ouderen neemt toe en de beroepsbevolking krimpt. Nederland vergrijst. Dit geeft extra druk op de arbeidsmarkt doordat meer werk met minder mensen moet worden gedaan. Het aandeel van de bevolking met een migratieachtergrond stijgt. Het is alleen niet direct een oplossing voor de tekorten op de arbeidsmarkt.

Basis op orde

Het onbenut arbeidspotentieel in Flevoland is 11% (landelijk 10%). Daarnaast hebben 15% van de Flevolandse onvoldoende basisvaardigheden (lees-, reken- en digivaardigheid). Ook is er sprake van vroegtijdig schoolverlaten en zijn er jongeren die aan het werk gaan zonder dat zij over een startkwalificatie beschikken.

Er is een mismatch op de arbeidsmarkt van werkzoekenden die niet voldoen aan de gestelde functie-eisen. Om werknemers toekomstbestendig te maken is Leven Lang Ontwikkelen belangrijk. Hierbij is aandacht nodig voor digitalisering. Daarnaast zijn er essentiële vaardigheden nodig zoals adaptief vermogen, veerkracht en weerbaarheid.

Het huidige tekort op de arbeidsmarkt heeft invloed op de brede welvaart. De krapte in technisch personeel komt bij alle transitievraagstukken naar voren. Zoals bij de verduurzaming en de bouw.

De verwachting is dat door automatisering, robotisering en ICT-ontwikkelingen de vraag naar anders opgeleid personeel zal toenemen. Er vindt een verschuiving plaats naar ander soort werk. De kans bestaat dat er in de toekomst minder vraag is naar praktisch opgeleid personeel. Dit geldt nu al voor administratieve beroepen.

Toekomstbestendig bedrijfsleven

Een sterk en veerkrachtig bedrijfsleven is voorbereid op de toekomst. Bedrijven die stappen zetten in de transities die voor hun eigen bedrijfstype relevant zijn. Of dit nu digitalisering is of het verminderen van uitstoot of gebruik van grondstoffen.

Het zetten van stappen op transities vraagt om wendbaarheid en aanpassingsvermogen van ons bedrijfsleven. Het omarmen van de transitiedoelstellingen biedt een kans voor economische groei en veelzijdige werkgelegenheid. Het kan een impuls zijn voor onze kennisinstellingen en kennisvalorisatie.

Een goed draaiende, innovatieve en duurzame Flevolandse economie is een belangrijke voorwaarde voor het versterken van onze brede welvaart. De afgelopen jaren hebben veel bedrijven in de provincie geïnvesteerd in digitalisering, verduurzaming en innovatie. De omgeving verlangt namelijk steeds meer dat ondernemers aandacht hebben voor transitievraagstukken zoals klimaat, energie en circulariteit. Ondernemers zijn zich meer en meer bewust dat behoefte van klanten, werknemers of de maatschappij voor duurzame producten en diensten ook kunnen bijdragen aan succes en continuïteit van het bedrijf.

De provincie wil het Flevolandse bedrijfsleven helpen om de stap naar de toekomst te maken en streeft naar een win-win: concurrentievoordeel voor de ondernemer en meer maatschappelijke waarde voor de toekomst.

De provincie zet in op een circulaire economie. Een economie waarbij grondstofkringlopen zijn gesloten. Waarin productieketens in het bedrijfsleven zijn ingericht om grondstofverlies te voorkomen en materialen steeds opnieuw worden gebruikt. Reststromen worden tot een minimum beperkt.

De missie is geslaagd als dit kan zonder achteruitgang of, liever nog, met verbetering van het leefklimaat. Voor veel ondernemers is groei - van omzet en aantal werknemers - nog steeds de succes- en continuïteitsfactor. De provincie kijkt verder dan de traditionele focus van het bedrijfsleven. In dit thema streven we naar een economie die toekomstbestendig is door aan te sluiten bij lange termijn ontwikkelingen op het gebied van klimaat, energie, circulariteit en digitalisering. De inzet richt zich hierbij op het economische aspect van deze transities.

Het huidige economisch instrumentarium is niet specifiek gericht op het toekomstbestendig helpen maken van het bedrijfsleven. Het richt zich voornamelijk op het versterken van het verdienvermogen van het mkb. Toekomstbestendigheid vraagt dus om een andere blik van de provincie.

Onze kijk op 'toekomstbestendig'

Transities zoals verduurzaming en digitalisering bieden kansen aan ondernemers. Het gaat daarbij om het creëren en versterken van samenwerking tussen ondernemers, overheid, kennisinstellingen en de omgeving. Deze samenwerking kan bedrijven helpen om te gaan met de dreiging van transities. Toekomstbestendige bedrijven zijn weerbaarder tegen veranderingen.

De realisatie van een duurzaam toekomstbestendig bedrijfsleven heeft een tweeledig doel: bijdragen aan economische groei en aan brede welvaart in Flevoland.

Duurzame economische groei moet leiden tot het scheppen van nieuwe 'groene banen' en het behoud van bestaande werkgelegenheid. De bijdrage aan de transities moet zich uiten in een reductie van CO₂ en stikstofuitstoot en de vermindering van het gebruik van energie, grondstoffen en afvalstromen.

Door deze inzet te realiseren leveren wij een optimale bijdrage aan het toekomstbestendig maken van het Flevolandse verdienvermogen.

Ruimtelijk-economische ontwikkeling

De belangrijkste ruimtelijk-economische opgave is ruimte bieden aan kwalitatieve economische ontwikkeling. Groei van vestigingen en banen die passen bij de behoeften vanuit inwoners én bedrijven.

Maar de ruimte is beperkt. Ongebreidelde en ongerichte economische ontwikkeling is niet wenselijk. We kunnen de beschikbare ruimte maar één keer (goed) uitgeven. Daarom investeren we in een economische ontwikkeling met aandacht voor bodem, water, natuur, energie, mobiliteit, landschap, duurzaamheid en gezondheid. Ruimtelijk-economische ontwikkeling moet hand in hand gaan met de opgaven voor deze onderwerpen. Hoe we de ruimte gebruiken vraagt een zorgvuldige afweging.

Deze visie op de ruimtelijk-economische ontwikkeling kent een brede insteek op alle werklocaties, maar spitst zich toe op die locaties met een grote ruimtelijke impact: de formele werklocaties. We investeren in een toekomstbestendig ondernemersklimaat waar ruimte is voor ondernemers om te kunnen groeien en bloeien. Dat betekent als eerste investeren in toekomstbestendige bestaande werklocaties. En als tweede investeren in de ontwikkeling van nieuwe werklocaties. Zodat we de behoefte en groei aan nieuwe (internationale) bedrijvigheid en werkgelegenheid mogelijk maken.

Basis op orde – zorgvuldig en toekomstbestendig ruimtegebruik

Om bedrijven te kunnen laten groeien zijn nieuwe werklocaties nodig. De bestaande werklocaties raken namelijk vol. Ontwikkeling van nieuwe locaties mag niet ten koste gaan van het op orde houden van bestaande locaties.

We moeten inzichtelijk maken waar nog ruimte is, wat de staat van de bestaande voorraad is en wat er nodig is om deze toekomstbestendig te maken. Dan kunnen we deze ruimte optimaal benutten.

Het principe van zorgvuldig ruimtegebruik is hierin leidend. Intensivering op bestaande werklocaties heeft de voorkeur. Bestaande locaties kunnen toekomst bestendig gemaakt worden door revitalisering, herstructurering of zelfs (gedeeltelijke) transformatie.

Ook bij nieuwe ontwikkelingen is het principe van zorgvuldig ruimtegebruik leidend. Intensief of mogelijk multifunctioneel en/of meervoudig ruimtegebruik is een belangrijke voorwaarde.

Regionale economische meerwaarde

Herstructurering van bestaande werklocaties en ontwikkeling van nieuwe locaties moet vooral bijdragen aan het versterken van de lokale en regionale economie. Het principe van regionale economische meerwaarde is hier leidend: de mate van binding en meerwaarde van het bedrijf in de regio.

Hierbij kijken we naar (economische) termen als werkgelegenheid, kennisinfrastructuur, plaats in regionale waardeketens, aansluiting bij het ruimtelijk-economisch profiel van een regio, gebruik van regionale infrastructuur en afzetmarkt. Maar ook de relatie en bijdrage van het bedrijf aan maatschappelijke opgaven zoals klimaatopgave, energietransitie, landschappelijke inpassing, duurzaamheid en circulaire economie.

Met de ontwikkeling van nieuwe werklocaties zetten we in op versterking van de bestaande cluster- en ecosysteemontwikkelingen. Slim inzetten op internationale acquisitie kan er toe leiden dat bepaalde innovatieve oplossingen binnengehaald worden en versterkend kunnen werken op bestaande clusters. Denk daarbij aan logistiek & mobiliteit, agrofood & visserij en tech, energie & bouw. De nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zullen de opgaven rondom de drie transities (energie, circulariteit en voedsel) moeten ondersteunen en verder brengen.

Samenwerking

Bovenstaande doet en kan de provincie Flevoland niet alleen. We moeten het samen met onze gemeenten, de (buur)regio's, provincies en het Rijk doen. Het zijn immers bovenal de gemeenten die werklocatie ontwikkeling of herontwikkeling mogelijk maken. Zij worden daarbij sterk gedreven door de wensen en eisen van het bedrijfsleven rondom behoefte aan nieuwe vestigingslocaties. Daarom is het van belang dat we als provincie en gemeenten gezamenlijk afspraken maken in afstemming met het bedrijfsleven en het onderwijs. Over onder andere planning, uitgifte, kwaliteit, herstructurering en intensivering van de werklocaties.

Daarnaast willen we zorgdragen voor bovenregionale afstemming en overeenstemming. Provincie Flevoland en de gemeenten zijn geen op zichzelf staand ecosysteem. We functioneren binnen verschillende 'daily urban systems'. Ruimtelijk-economische ontwikkelingen moeten we daarom ook in breder perspectief afstemmen met de regio's om ons heen. Het gaat primair om de Metropoolregio Amsterdam, Regio Zwolle, Regio Noord-Veluwe en regio Utrecht.

Verantwoording

Provinciale Staten hebben in 2021 in de pilot ‘voorkantsturing en economisch beleid’ hun kaderstellende rol nadrukkelijk ingevuld. Ook hebben zij gewerkt aan de kaders voor dit beleid. Provinciale Staten hebben in deze pilot de grenzen verkend van het economisch beleidsdomein. In lijn met de motie van Provinciale Staten van 24 juni 2020 is voortgebouwd op de Sustainable Development Goals en Brede Welvaart indicatoren. Dit als basis voor het economisch beleid.

Met het besluit van 13 oktober 2021 hebben Provinciale Staten de opdracht gegeven aan Gedeputeerde Staten om deze kaders te gebruiken voor de uitwerking van dit nieuwe economisch beleid.

Tegelijk met de Economische Visie 2030 hebben we de eerste twee thema’s uitgewerkt tot programmaliijn in het Economisch Programma 2023-2028. De andere twee thema’s werken we nog verder uit en voegen we op een later moment toe. We willen de integraliteit van de vier programmaliijnen onderling borgen. Daarom kijken we bij de uitwerking van de laatste twee programmaliijnen ook of aanpassing van de twee eerder vastgestelde programmaliijnen nodig is.

Voor de ontwikkeling van deze visie en de uitwerking van de eerste twee thema’s tot programmaliijnen in het Economisch Programma 2023-2028, hebben we tussentijds twee thematische richtinggevende sessies gehouden met de Statencommissie Economie, Mobiliteit en Samenleving. In deze sessies voor ‘menselijk en sociaal kapitaal’ en ‘verdienvermogen mkb’ hebben we de voorkeursrichtingen voor verdere uitwerking van het beleid voorgelegd. Ook hebben de Staten gelegenheid gekregen om deze bij te stellen.

Voor de verdere uitwerking van ‘toekomstbestendig bedrijfsleven’ en ‘ruimtelijk-economische ontwikkeling’ zullen we op een later moment ook tussentijds richtinggevende sessies voor de Staten inplannen.

Participatie en communicatie

Vooruitlopend op de inspraakprocedure, die de normale gang van zaken is, hebben we thematische richtinggevende werksessies gehouden.

Voor ‘menselijk en sociaal kapitaal’ en ‘verdienvermogen mkb’ hebben we in oktober 2022 twee werksessies gehouden met onze samenwerkingspartners en belanghebbenden. Bij beide sessies waren ook Statenleden aanwezig. In deze sessies hebben we een aantal vraagstukken voorgelegd. Dit om de rol en mogelijke inzet van de provincie op deze vraagstukken verder uit te denken.

Belangrijke begrippen

Economisch ecosysteem

Een systeem dat uit meerdere, met elkaar samenhangende, of op elkaar inwerkende componenten bestaat zoals bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden. Door de relaties tussen de componenten is er enige mate van samenhang, ordening en ook complexiteit. Een economisch ecosysteem kan iedere schaalgrootte hebben, van een specifiek bedrijventerrein tot de hele regio of wereldwijd.

Mkb

De doelgroep van dit beleid is het midden- en kleinbedrijf (mkb) dat:

- a. tussen de 1 en maximaal 250 werknemers op de loonlijst heeft
- b. actief is in een van de stuwende economische sectoren m.u.v. 'primaire' visserij en 'primaire' landbouw.

Economische sectoren die 'volgend' zijn aan de ontwikkelingen in een regio zoals overheid, onderwijs, publieke diensten, zorg en welzijn zijn wel onderdeel van ons ecosysteem, maar vallen buiten de mkb definitie. Ook ondernemingen die hun hoofdactiviteit in visserij, landbouw en veeteelt hebben liggen, behoren niet tot onze doelgroep. Er is voor deze doelgroep al steun vanuit Europa en het Rijk. Deze steun kan niet gestapeld worden.

Werklocaties

Formele werklocaties zijn bedrijventerreinen.

Informele werklocaties zijn kantoren, binnensteden, centrumlocaties en winkelgebieden.